

Resymé fra foredrag med arkitekt og byplanlegger Peter Butenschøn

Ringebu bibliotek tirsdag 2. november 2021

Arrangør: Ringebu bibliotek i samarbeid med Vålebru inn i framtida

88 deltagere

Foto: Ellinor Brænd

Bibliotekar Ellinor Brænd ønsket velkommen.

Kort introduksjon med info om status i arbeidet med Vålebru inn i framtida og sentrumsplanen ved prosjektleder Kari L. Mangset

Foredrag: Hva vil Ringebu bli? Stedsutvikling i en krevende tid

Bymessig kvalitet har blitt viktigere for folk og for samfunnet. Hva kan det bety for Vålebru?

Hvordan kan Ringebu kommune utvikle og bygge en landsby for det 21. århundre?

Norge urbaniseres og påvirkningen kommer utenfra. Folk drar på ferie og koser seg i utenlandske byer.

Byene var ikke med da Norge ble planlagt. Byene og stedene våre har i stor grad oppstått mer eller mindre tilfeldig der det var et behov - ved en brukbar havn eller et vegkryss.

Så førte etterkrigsplanleggingen oss bort fra det bymessige. Det var på 60-tallet konkrete planer og vedtak om sanering av både Paris og Grünerløkka.

Byens rolle er nå endret. I dag skal det være en opplevelse å være i byen. Torget har funksjon som et demokratisk rom.

Handel er livsviktig for byen og shopping er noe annet enn handel. Shopping er en opplevelse.

Kvalitet måles i den verdien som ligger i opplevelsen som er knyttet til et produkt og ikke i selve produktet.

Byens omgivelser er viktig for folk. Derfor viktig at byene vedlikeholdes, har vegetasjon og god materialbruk, holdes rene og ryddige.

Folk ønsker seg en tettere bofom og det er et rikspolitisk mål å få til prioritering av de bærekraftige kollektivknutepunktene. Staten selv motarbeider dessverre ofte disse målene – jmf. lokalisering av høgskoler og sykehus de siste årene til steder som bare kan nås med bil.

Trafikk kan ødelegge stedets brukbarhet. Bykjernen er ikke bygget for bilene i det hele tatt. Ta byen/landsbyen tilbake fra bilene.

Seks råd om prinsipper som bør følges når Vålebru skal utvikles videre

1. Tetthet

Konsentrer bebyggelsen, ikke spre utover i landskapet. I Ringebu har man den fordelen at det er god plass. Hvis kvadraturen fylles opp er det arealer i umiddelbar nærhet som også er innenfor sentrumskjernen. Det er avgjørende at det ikke bygges utenfor sentrum.

Dagens høyderegulering i Vålebru er 2,5 etasjer. Det skal være gode grunner for å utfordre dette. Det bør ikke bygges høyere enn maksimalt tre etasjer. Høyere bygg vil forringe særpreget! Huske på at eiendomsutviklerne sier alltid at de må bygge høyt. Det sier de overalt i Norge, men det handler kun om hva de skal sitte igjen med av profitt. Huske på at kostnaden ved å bygge er fordelt på:

50% er å bygge husene.

50% er utbyggers fortjeneste pluss tomtetekostnaden.

Eiendomsutviklere vil alltid forsøke å «utfordre planen». Viktig å holde på det som er vedtatt i planene.

2. Bland funksjoner

Miks av bolig, handel og arbeid.

3. Målestokken

Bygg for folk, ikke for flyfoto. Ikke høyere enn 3 etasjer, da mister Ringebu særpreget sitt.

Huske at byens liv foregår 0-3 meter over bakken.

Levende fasader. Interaksjon mellom fasader og byliv. Det må skje noe interessant. Den danske arkitekten Jan Gehl sa at «Den gode by har mange dører og vinduer».

4. Stedets særpreg

Vålebru har et stort innslag av historiske linjer og stedegne kvaliteter – ta vare godt vare på disse!

Sats på materialbruk og bygningskvalitet. Det finnes gode eksempler ellers i Gudbrandsdalen, for eksempel Lom og Skårsetlia på Lillehammer. Lom har fått til stedskvalitet nesten bare gjennom materialbruk og helhetlig byggeskikk.

5. Bil og folk – ikke la bilen ta for stor plass.

Til Ringebu må folk stort sett kjøre, men en må finne gode måter å avvike parkering på.

6. Prosessens kvalitet

Kommunen må ta ansvar og lage rammene.

Administrasjonen må engasjere og utfordre politikerne.

Bruk gode fagfolk!

Byens utvikling er en samspillserklæring. Det er nødvendig å ha med innflytelsen nedenfra. Bred medvirkning! Det er viktig at mange har eierskap til prosess og resultat. Mange må være aktive for at resultatet skal bli bra.

I Hamar hadde man en serie med folkemøter hvor det var opp til 300 deltagere. Dette skapte veldig god oppslutning om prosessen.

Fire konklusjoner:

1. Vi har et behov for byens og landsbyens mangfold og kvaliteter
2. Det må bygges for begge hjernehalvdeler – fornuft OG følelser
3. Det er stor forskjell på byutvikling og eiendomsutvikling. Viktig at byutviklingen kommer først! Eiendomsutviklerne må følge børsens logikk, noe som nødvendigvis gir en kortsiktig tankegang.
4. Kommunen må derfor ta ansvaret for den langsiktige byutviklingen. Rammene må legges av kommunen.

Foto: Ellinor Brænd

Spørsmål og kommentarer fra salen

- Det skal ikke mye til for å ødelegge et sted. Viktig å ta vare på det særegne. Ringebu sentrum er et sted som er en reise verdt.
- Det var tidligere noen tanker om en gangbru over jernbanen og E6. Det er et element som må ha potensiale til å ødelegge Vålebru. Slik som på Otta. Godt å høre at det nå er snakk om undergang under jernbanen.
Svar v/Butenschøn: Når man bygger bru over jernbanen må man hele sju meter over terreng, mens med undergang holder det med tre meter under terreng.
- Hvordan vil nye E6 påvirke Ringebu sentrum?
Svar v/Butenschøn: Vanskelig å si, men tunnelalternativet kan være negativt.
- Det ville være fint med et møte der en kan sitte sammen i grupper, diskutere og utvikle idéer til sentrumsutviklingen. Det vil nok være lettere å komme med idéer da enn å for eksempel sende e-post til kommunen som enkeltperson.
Svar v/prosjektleder: Kommunen kommer til å invitere til flere åpne møter
- Den politiske visjonen for sentrumsutviklingen bør være en utvikling der Landsbyen Ringebu i enda større grad blir et sted som er så spesielt at det er en reise verdt.
- Mange måter å tenke nytt på. Kanskje å tenke nytt kan være å ta enda bedre vare på det eksisterende og den eldre bebyggelsen? Når ny bebyggelse skal tilpasses eldre kan en bruke tre ulike prinsipper; underordne, sideordne eller overordne. Bebyggelsen i Vålebru speiler en historisk utvikling med økonomiske oppgangstider og nedgangstider gjennom historien. Derfor er det viktig å ta godt vare på og hensynta den eldre bebyggelsen i den kommende utviklingen.
- På Fåvang er det bygd en fire etasjes blokk i en hage. Er dette egentlig et vellykket prosjekt?
- Ordfører:
Må opp i høyden i Vålebru på grunn av krav om næringsarealer i første etasje. Må ha to boligetasjer over der. Kaupanger er høyt. Men vi skal være opptatt av arkitektur.
E6: Politikerne i Ringebu ønsker å få utrede alle tre traséalternativer.
Skal ikke åpnes for handel utenfor sentrumskjernen i Vålebru.
Svar v/prosjektleder: Det er en grunn til at Kaupanger rager over den øvrige bebyggelsen i Vålebru. Det er viktig historisk sett at dette var det viktigste bygget. Min faglige vurdering er at ny bebyggelse må underordnes Kaupanger.
- På stasjonsområdet var det en gang planer om å plassere en Narvesen kiosk slik de opprinnelig så ut. Ville være fint å på den måten synliggjøre at Narvesenkjeden hadde sitt utspring i Ringebu. Det er satt av plass til kiosken på stasjonsområdet – dette ble gjort i forbindelse med 100 årsjubileet for Ringebu stasjon.

Svar v/prosjektleder: Det er Bane NOR som eier og drifter stasjonsområdet. Kulturminnevernet nok ikke så høyt på agendaen i Bane NOR som da Stasjonsbyprosjektet pågikk for noen år siden.

- Har blitt litt for mange store røde bygg i sentrum nå. Kunne kommunen hatt bedre styring med fargebruken?

Svar v/prosjektleder: Det går an å stille krav om dette i reguleringsplanen. Det vil innebære at alle huseiere innenfor sentrumsplanen må søke kommunen før de skal male huset sitt. Vi skal vurdere dette i reguleringsplanarbeidet. Andre steder at fargebruk er et effektivt virkemiddel for å skape et helhetlig og vakkert sentrum.

- For noen år siden ble det gjort fargeundersøkelser av de historiske byggene, men verken kommunen eller noen andre vet hvor de har blitt av. Alle perioder har sitt preg, men det ville være fint om det var variasjon innenfor en ramme.
- Hvordan et hus ser ut utvendig er faktisk en del av vår felles kulturarv. Hvordan en har det inne i huset er en privatsak, men hvordan det ser ut utvendig berører fellesskapet sterkt. Hente inspirasjon fra hvordan andre steder har jobbet med farger.
- Tidligere har det vært prosesser på å integrere Våla bedre i tettstedet. Gjøre den mer synlig. Er det noen tanker om dette inn mot revidert sentrumsplan?
Svar v/prosjektleder: Det har vært prosesser på å få til tursti langs Våla. Gangbru er på plass. Detaljreguleringsplan for Brugata 16 som det pågår en planprosess for, skal tilrettelegge for en offentlig elvepark i nord mot brua.
- Barns medvirkning – noen ord om resultatene fra dette arbeidet?
Svar v/prosjektleder: Noen punkter fra barnetråkkregistrering med 8A og 8B i oktober 2020:
 - *De føler seg utrygge når de krysser E6 og Brugata*
 - *Ungdommen liker å oppholde seg i sentrum – der det skjer: Kaupangerscenen, Kebaben og på stasjonsområdet. Det vil derfor være uheldig å for eksempel flytte ungdomshuset ut av sentrumskjernen.*

Foto: Ellinor Brænd